

I

(Rezolucje, zalecenia i opinie)

ZALECENIA

RADA

Zalecenia Rady

„Promowanie korzystania z wideokonferencji transgranicznych w obszarze sprawiedliwości w państwach członkowskich i na szczeblu UE oraz dzielenia się optymalnymi rozwiązaniami w tej dziedzinie”

(2015/C 250/01)

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

PRZYPOMINAJĄC O:

1. Strategii dotyczącej europejskiego systemu e-sprawiedliwości na lata 2014–2018 przyjętej przez Radę (ds. Wymiaru Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych) w dniu 6 grudnia 2013 r. ⁽¹⁾;
2. Punkcie 59 w strategii dotyczącej europejskiego systemu e-sprawiedliwości na lata 2014 – 2018, który stanowi, że „w miarę potrzeby nieformalne grupy państw członkowskich uczestniczących w konkretnych przedsięwzięciach mogą spotykać się, by poczynić postępy w tych obszarach prac [...]”;
3. Wieloletnim planie działania na lata 2014–2018 dotyczącym europejskiej e-sprawiedliwości przyjętym przez Radę (ds. Wymiaru Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych) w dniu 6 czerwca 2014 r. ⁽²⁾;
4. Wytucznych w sprawie realizacji wieloletniego planu działania na lata 2014–2018 dotyczącego europejskiej e-sprawiedliwości zatwierdzonych przez Radę (ds. Wymiaru Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych) w dniu 4 grudnia 2014 r. ⁽³⁾, w których przedstawiono konkretne kroki – w tym utworzenie nieformalnej grupy roboczej do spraw wideokonferencji transgranicznych – które w ramach działań następczych odnoszących się do tego planu ma podjąć Grupa Robocza ds. e-Prawa (e-sprawiedliwość);
5. Wynikach prac nieformalnej grupy roboczej do spraw wideokonferencji transgranicznych, które to wyniki zawarto w sprawozdaniu końcowym ⁽⁴⁾ przedstawionym Grupie Roboczej ds. e-Prawa (e-sprawiedliwość);

UZNAJE, że:

6. Wideokonferencje są użytecznym narzędziem, które ma ogromny potencjał nie tylko na szczeblu krajowym, lecz również w szczególności w sytuacjach transgranicznych z udziałem kilku państw członkowskich lub nawet państw trzecich. W sprawach transgranicznych kluczowe znaczenie ma sprawna komunikacja między organami wymiaru sprawiedliwości państw członkowskich. Wideokonferencje są jednym z możliwych sposobów upraszczania i sprzyjania takiej komunikacji. Korzyści płynące z wideokonferencji zostały uznane przez prawo Unii, które zachęca do ich stosowania między innymi w transgranicznym przeprowadzaniu dowodu w sprawach cywilnych i handlowych ⁽⁵⁾ oraz w europejskim postępowaniu w sprawie drobnych roszczeń ⁽⁶⁾ lub reguluje procedury ich wykorzystania w postępowaniu karnym ⁽⁷⁾;

⁽¹⁾ Dz.U. C 376 z 21.12.2013, s. 7.

⁽²⁾ Dz.U. C 182 z 14.6.2014, s. 2.

⁽³⁾ 15771/14.

⁽⁴⁾ 8364/15 + ADD.

⁽⁵⁾ Rozporządzenie Rady (WE) nr 1206/2001 z dnia 28 maja 2001 r. w sprawie współpracy między sądami państw członkowskich przy przeprowadzaniu dowodów w sprawach cywilnych lub handlowych (Dz.U. L 174 z 27.6.2001, s. 1).

⁽⁶⁾ Rozporządzenie (WE) nr 861/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lipca 2007 r. ustanawiające europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń (Dz.U. L 199 z 31.7.2007, s. 1).

⁽⁷⁾ Konwencja z dnia 29 maja 2000 r. o pomocy prawnej w sprawach karnych pomiędzy państwami członkowskimi Unii Europejskiej.

7. Technikę wideokonferencji można wykorzystać we wszystkich rodzajach postępowań sądowych (zarówno w sprawach karnych, jak i w sprawach cywilnych/handlowych); technika ta zapewnia sądom i prokuraturom większą elastyczność co do przyjmowania zeznań od poszkodowanych i świadków, zapoznawania się z opiniami biegłych oraz przyjmowania zeznań od osób podejrzanych i oskarżonych/pozwanych. Wideokonferencje mogą pomóc ograniczyć stres u świadków wymagających szczególnego traktowania, np. u dzieci. Dzięki nim poszkodowani, świadkowie lub biegli z innych państw członkowskich, którzy zostali wezwani do złożenia zeznań, nie muszą w tym celu odbywać podróży. Wideokonferencje umożliwiają również zapewnienie natychmiastowych i skutecznych gwarancji, takich jak prawo do tłumaczenia ustnego, prawo do informacji, dostęp podejrzanego do adwokata w przypadku zatrzymania w odległym miejscu (np. na pełnym morzu). Wykorzystanie tej techniki zmniejsza również koszty przesłuchań ponoszone przez administracje krajowe. W związku z brakiem konieczności transportowania osób zatrzymanych można osiągnąć znaczące korzyści, jeśli chodzi o koszty i bezpieczeństwo;
8. W ramach europejskiej e-sprawiedliwości państwa członkowskie UE już rozpoczęły współpracę na rzecz promowania wykorzystywania wideokonferencji oraz wymiany doświadczeń i optymalnych rozwiązań. Takie prace prowadzone są między innymi w kontekście Grupy Roboczej ds. e-Prawa (e-sprawiedliwość) na szczeblu UE;
9. Prace podjęte dotychczas w dziedzinie wideokonferencji na szczeblu krajowym i unijnym w ramach pierwszego planu działania na lata 2009–2013 dotyczącego europejskiego e-prawa przyniosły już znaczące rezultaty. Na portalu „e-Sprawiedliwość” zamieszczono informacje – we wszystkich językach urzędowych – na temat wykorzystywania infrastruktury wideokonferencyjnej w postępowaniu sądowym w sytuacjach transgranicznych, w tym podręcznik oraz, w przypadku większości państw członkowskich, stosowne dane kontaktowe;
10. Drugi wieloletni plan działania na lata 2014–2018 dotyczący europejskiej e-sprawiedliwości ma na celu skorzystanie z dotychczas wykonanych prac i doprowadzenie do dalszych pozytywnych przemian na szczeblu krajowym i europejskim. Prace te należy postrzegać także jako część szerszej zakrojonych zmian mających prowadzić do modernizacji wymiaru sprawiedliwości w UE, z uwzględnieniem istniejących ram prawnych w tej konkretnej dziedzinie oraz konieczności poszanowania gwarancji procesowych istniejących na szczeblu państw członkowskich i na szczeblu UE;

PODKREŚLA, że:

11. Jak nakreślono w wieloletnim planie działania na lata 2014–2018 dotyczącym europejskiej e-sprawiedliwości, wstępowanie na drogę sądową oraz wszczynanie postępowania pozasądowego w sytuacjach transgranicznych należy ułatwiać przez udostępnienie komunikacji elektronicznej między sądami a stronami postępowania, a także świadkami, poszkodowanymi, biegłymi i innymi uczestnikami;
12. Ponadto należy rozszerzyć zakres korzystania, w stosownych przypadkach, z wideokonferencji, telekonferencji lub innych stosownych metod komunikacji na odległość przy przesłuchaniach, tak aby zlikwidować konieczność odbywania podróży w celu dotarcia do sądu i wzięcia udziału w postępowaniu, zwłaszcza w sprawach transgranicznych, i w ten sposób zredukować koszty i nakład sił, a tym samym przyczynić się do skutecznego dostępu do wymiaru sprawiedliwości;
13. Jak wskazano w wieloletnim planie działania na lata 2014–2018 dotyczącym e-sprawiedliwości, zakres przyszłych prac w tej dziedzinie należy rozszerzyć w celu dalszego ułatwiania organizowania i prowadzenia wideokonferencji transgranicznych we wszystkich państwach członkowskich poprzez promowanie korzystania z narzędzi informatycznych wspomagających organizację wideokonferencji oraz poprzez polepszanie interoperacyjności do celów prowadzenia wideokonferencji. Prace te powinny również obejmować opracowanie wspólnego formularza wniosku o wideokonferencję transgraniczną/formularza potwierdzającego wideokonferencję transgraniczną. Należy również rozważyć utworzenie sieci służącej wymianie doświadczeń i optymalnych rozwiązań dotyczących wideokonferencji, w tym szkoleń. Należy wziąć również pod uwagę udział osób wykonujących zawody prawnicze, takich jak sędziowie, prokuratorzy, adwokaci, mediatorzy oraz sądowi tłumacze ustni;

Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJE:

14. Prace przeprowadzone przez ekspercką grupę roboczą do spraw wideokonferencji transgranicznych w celu poprawy ogólnego funkcjonowania systemów e-sprawiedliwości w państwach członkowskich i na szczeblu europejskim. Grupa ekspercka została utworzona w styczniu 2014 r. pod przewodnictwem austriackim w celu promowania praktycznego korzystania z wideokonferencji transgranicznych oraz wymiany optymalnych rozwiązań i wiedzy fachowej odnoszących się do aspektów organizacyjnych, technicznych i prawnych;
15. Przedstawione w marcu 2015 r. sprawozdanie końcowe eksperckiej grupy roboczej, zawierające konkretne zalecenia w sprawie przyszłych prac w tym obszarze;

PRZYJMUJE DO WIADOMOŚCI fakt, że:

a) **Ekspercka grupa robocza**

16. W swoim sprawozdaniu końcowym ekspercka grupa robocza wymieniła pewne przeszkody techniczne, organizacyjne i prawne utrudniające korzystanie z infrastruktury wideokonferencyjnej przez państwa członkowskie w sytuacjach transgranicznych. Wyniki pokazały, że choć prawdą jest, że obowiązujące wymogi prawne muszą być przestrzegane, to jednak większość najpilniejszych problemów, które pojawiają się w kontekście transgranicznym, ma raczej charakter organizacyjny czy techniczny. To właśnie te kwestie powinny zostać potraktowane priorytetowo w perspektywie krótko- lub średnioterminowej;

b) **Portal „e-Sprawiedliwość”**

17. Ponadto informacje już dostępne na portalu „e-Sprawiedliwość” powinny zostać uaktualnione i uzupełnione. Przyszłe plany mogłyby obejmować w szczególności dodanie: linków do prawodawstwa UE i prawodawstwa państw członkowskich regulującego korzystanie z wideokonferencji; zbiorczych informacji o wszystkich sądach w państwach członkowskich posiadających infrastrukturę wideokonferencyjną; narzędzi służących do praktycznej organizacji wideokonferencji (formularzy elektronicznych, ewentualnie w przyszłości systemu rezerwacji); linków do krajowych instrukcji lub podręczników, o ile istnieją; przykładów stosowania wideokonferencji w postępowaniu transgranicznym i zbioru optymalnych rozwiązań; informacji o szkoleniach i internetowych modułach szkoleniowych oraz linku do powiązanych ze sobą baz tłumaczy ustnych, o ile istnieją;

c) **Synergie z innymi projektami**

18. Powinny również zostać uwzględnione potencjalne synergie z innymi projektami, takimi jak e-CODEX, projekty AVIDICUS (tłumaczenie ustne podczas wideokonferencji) oraz europejska sieć szkolenia kadr wymiaru sprawiedliwości. Oprócz informacji już dostępnych na portalu „e-Sprawiedliwość” wykorzystane powinny zostać również, w miarę możliwości, istniejące przydatne materiały z innych źródeł, w tym z państw członkowskich i Eurojustu;

d) **Aspekty prawne**

19. Wideokonferencje zostały prawnie uznane w drodze konwencji międzynarodowych i kilku unijnych aktów prawnych, takich jak rozporządzenie dotyczące przeprowadzania dowodów w sprawach cywilnych i handlowych, rozporządzenie ustanawiające europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń oraz – ostatnio – dyrektywa w sprawie europejskiego nakazu dochodzeniowego w sprawach karnych;

20. Chociaż w przypadku ochrony podejrzanych, poszkodowanych, świadków i osób wymagających szczególnego traktowania korzystanie z wideokonferencji wnosi wartość dodaną, należy zadbać o to, by nie wpływało niekorzystnie na prawo do obrony; szczególną uwagę należy zwrócić na zapewnienie przestrzegania zasad bezpośredniości, równości stron i kontryktoryjności. Pociąga to za sobą konieczność korzystania z urządzeń, które są nowoczesne – aby zapewnić wystarczającą jakość obrazu i dźwięku, oraz bezpieczne – proporcjonalnie do poufności danej sprawy;

21. Trzeba będzie zatem ocenić wpływ zmian w prawie – a zwłaszcza europejskiego nakazu dochodzeniowego, w którym określono szczegółowo procedurę korzystania z wideokonferencji w sprawach karnych – na różne przepisy i gwarancje procesowe mające zastosowanie w państwach członkowskich występujących o wideokonferencję i ją organizujących. Inne kwestie prawne związane z wideokonferencjami obejmują także ustalanie właściwych organów;

WZYWA PAŃSTWA CZŁONKOWSKIE DO:

22. Rozważenia wdrożenia na szczeblu krajowym – z myślą o poprawie interoperacyjności między państwami członkowskimi – następujących środków:

a) **Aspekty organizacyjne**

a) Ustanowienie w każdym państwie członkowskim krajowego punktu kontaktowego lub w stosownych przypadkach punktów kontaktowych do spraw wideokonferencji. Konsekwentne ulepszanie i aktualizowanie – w razie potrzeby w ścisłej współpracy z Komisją – informacji na portalu „e-Sprawiedliwość” (za pośrednictwem europejskiej bazy danych o sądach) dotyczących krajowej infrastruktury wideokonferencyjnej, krajowych punktów kontaktowych do spraw wideokonferencji oraz odpowiednich sądów właściwych. Usprawnienie organizacji punktów kontaktowych na szczeblu krajowym i na szczeblu sądów;

b) W przypadku poszczególnych wideokonferencji – porozumienie się co do wspólnego języka, w stosownych przypadkach wraz z odpowiednimi usługami tłumaczenia pisemnego i ustnego, oraz co do tego, według której strefy czasowej będzie ustalana godzina rozpoczęcia wideokonferencji. Jeżeli w czasie wideokonferencji potrzebne jest wsparcie ze strony tłumacza ustnego, państwa członkowskie powinny być świadome istnienia porad będących wynikiem projektów AVIDICUS i w miarę możliwości powinny się do nich stosować;

- c) Bez uszczerbku dla niezależności wymiaru sprawiedliwości oraz różnic w organizacji systemów wymiaru sprawiedliwości w Unii – zapewnienie skutecznych szkoleń dla potencjalnych użytkowników, w tym dla sędziów i prokuratorów, aby zwiększyć ich pewność siebie i umiejętność prowadzenia wideokonferencji transgranicznej;

b) Aspekty techniczne

- d) Stworzenie skutecznych mechanizmów, w tym ulepszonego formularza do efektywnej wymiany informacji na temat zmiennych lub poufnych parametrów danej wideokonferencji, w połączeniu z informacjami publicznymi i statycznymi na temat infrastruktury wideokonferencyjnej każdego państwa członkowskiego – do opublikowania na portalu „e-Sprawiedliwość”;
- e) Opracowanie praktycznych wytycznych dla użytkowników oraz personelu planowania i wsparcia technicznego na temat zalecanych standardów technicznych;
- f) Poprawa interoperacyjności między państwami członkowskimi poprzez systematyczne prowadzenie – między parami państw członkowskich – testów praktycznych w celu udokumentowania parametrów pracy. Parametry te mogą zostać potem ponownie wykorzystane do nawiązywania między państwami członkowskimi bardziej niezawodnej łączności wideokonferencyjnej o dostatecznej jakości dźwięku i obrazu;
- g) Wdrożenie, jako minimum, następujących standardów technicznych w celu poprawy jakości przeprowadzanych wideokonferencji:
- korzystanie z systemu wideokonferencji opartego na rozwiązaniu sprzętowym (H.323/wideokonferencyjny SIP),
 - przeprowadzanie wideokonferencji w oparciu o IP,
 - korzystanie z infrastruktury pozwalającej na przedostawianie się sygnału przez zapory sieciowe,
 - stosowanie komunikacji szyfrowanej (AES-128),
 - odbieranie prezentacji w formie duo video (H.239) ⁽¹⁾;

c) Aspekty prawne

- h) Przeprowadzenie oceny wpływu przyjętych instrumentów UE, takich jak europejski nakaz dochodzeniowy, na obecne przepisy procesowe;

ZWRACA SIĘ DO GRUPY ROBOCZEJ DS. E-PRAWA (E-SPRAWIEDLIWOŚĆ), BY:

23. Rozpoczęła badanie praktycznych możliwości i rozwiązań mających na celu wypracowanie skoordynowanego podejścia z myślą o nawiązaniu współpracy w dziedzinie wideokonferencji z krajami trzecimi, niezależnie od kontaktów dwustronnych, które państwa członkowskie już nawiązały w tym obszarze;
24. Kontynuowała prace podjęte w ramach eksperckiej grupy roboczej do spraw wideokonferencji transgranicznych poprzez stworzenie sieci współpracy państw członkowskich pod egidą w ramach Grupy Roboczej ds. e-Prawa (e-sprawiedliwość), której celem byłaby wymiana doświadczeń i optymalnych rozwiązań dotyczących wideokonferencji, w tym szkolenia – na podstawie propozycji, która ma zostać przedłożona przez ekspercką grupę roboczą. Sieć ta powinna:
- a) Rozważyć usprawnienie korzystania z infrastruktury wideokonferencyjnej na szczeblu europejskim poprzez stworzenie bezpiecznych „wirtualnych sal wideokonferencyjnych”, do których uczestniczące państwa członkowskie mogłyby się podłączać;
 - b) Sporządzić jasny opis („protokół”) objaśniający krok po kroku, jak należy przygotowywać i prowadzić wideokonferencje transgraniczne; powinien on odzwierciedlać typowe zastosowania wideokonferencji transgranicznych w celach sądowych i powinien ujmować wszelkie niezbędne elementy organizacyjne, techniczne i związane z wymiarem sprawiedliwości;
 - c) Zapewnić wskazówki dla użytkowników odnośnie do typowych zastosowań sądowych, przy których można by najbardziej zyskać na wzmożonym i lepszym korzystaniu z wideokonferencji transgranicznych;
 - d) Usprawnić elektroniczne przesyłanie formularzy wniosków o udzielenie transgranicznej wzajemnej pomocy prawnej poprzez połączenie funkcji formularzy dynamicznych zamieszczonych na europejskim portalu „e-Sprawiedliwość” z systemem e-CODEX, np. formularze „bezpośrednie przeprowadzenie dowodu” i „(pośrednie) przeprowadzenie dowodu”;

⁽¹⁾ Nota: konieczne może być stosowanie ISDN jako rozwiązania zapasowego, jeśli druga strona wideokonferencji nie stosuje jeszcze rozwiązań opartych na IP.

- e) Zaprojektować narzędzia wspomagające organy sądowe w ustalaniu instrumentu prawnego mającego zastosowanie do organizacji danej wideokonferencji;
- f) Zaprojektować narzędzia wspomagające organy sądowe w ustalaniu, który organ jest właściwy dla organizacji danej wideokonferencji;
- g) Określić rozwiązania, jakie powinny zostać wprowadzone w celu zapewnienia gwarancji procesowych korzystającym z prawa do obrony; oraz
- h) Zapewnić trwały charakter prac poprzez:
 - monitorowanie realizacji działań i projektów służących usprawnieniom,
 - monitorowanie nowych technik wideokonferencyjnych,
 - proponowanie nowych działań i projektów służących dalszym usprawnieniom;

ZWRACA SIĘ DO KOMISJI EUROPEJSKIEJ, BY:

25. Opublikowała sprawozdanie końcowe grupy eksperckiej do spraw wideokonferencji transgranicznych na portalu „e-Sprawiedliwość” w celu szerszego rozpowszechnienia go wśród osób wykonujących zawody prawnicze i innych zainteresowanych stron;
 26. Wsparła finansowo wdrażanie na szczeblu krajowym środków określonych w pkt 22, które mają zapewnić transgraniczną interoperacyjność infrastruktury wideokonferencyjnej, w zakresie, w jakim tworzy to europejską wartość dodaną, zgodnie mającymi zastosowanie instrumentami finansowania.
-